

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXVII/281/2021
Rady Miejskiej w Przasnyszu
z dnia 23 lutego 2021 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W
RODZINIE DLA MIASTA PRZASNYSZA
NA LATA 2021-2025**

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie.....	str.3
I. Podstawy prawne	str.4
II. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.....	str.4
III. Procedura NIEBIESKIEJ KARTY.....	str.6
IV. Zadania służb powołanych do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	str.7
V. Rozmiary przemocy	str.11
VI. Adresaci Programu.....	str.15
VII. Założenia ogólne Programu.....	str.15
VIII. Sposób monitorowania programu.....	str.18
IX. Źródła finansowania.....	str.18

WPROWADZENIE

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym jego osobowość, poglądy, system wartości. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. Kiedy następuje dezorganizacja, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych funkcji i zadań, role w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Wśród wielu zatrważających zjawisk obserwujemy jeszcze jedno – przemoc staje się towarem sprzedawanym w licznych programach telewizyjnych, główną atrakcją filmów czy gier komputerowych. Ma swojego „odbiorcę” wśród niemal wszystkich grup wiekowych. Choć przemoc, agresja jako forma zachowań społecznych istniała od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu, eskalacji przemocy, a jednocześnie wzrastającego nią zainteresowania

Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastęrcza wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów - rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego, zaplanowanego na kilka lat programu przeciwdziałania przemocy.

Przemoc w rodzinie jest istotnym problemem społecznym, występującym we wszystkich grupach społecznych. Przemoc jest często problemem ukrytym, któremu towarzyszą inne dysfunkcje w rodzinie. Skutki przemocy u dorosłych osób oraz dzieci są wielowymiarowe, często pozostawiają ślady na całe życie, zarówno w sferze emocjonalnej jak i fizycznej.

Zgodnie z preambułą ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.) przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa

człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Zjawisko przemocy w rodzinie stało się przedmiotem kompleksowej regulacji powołanej ustawy, której celem jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Ustawa określa szereg zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Powyższy akt prawny określa ponadto zadania własne gminy, do których w szczególności należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Niniejszy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie planowany jest w perspektywie kilkuletniej i jest kontynuacją Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Przasnysza na lata 2016-2020, a także wprowadzaniem nowych kierunków działań w zależności od diagnozowanych potrzeb społecznych.

Program obejmuje zadania do realizacji dla wszystkich jednostek i instytucji, działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W miarę potrzeb i zmiany sytuacji społecznej zadania i cele programu mogą ulec zmianom i udoskonaleniom. Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest ograniczenie na terenie Przasnysza problemu przemocy oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań przez instytucje pomocowe. Natomiast cele szczegółowe odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie i będą realizowane we współdziałaniu instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy.. Biorąc, jako podstawę Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zaplanowane działania będą miały charakter:

- uprzedzający: diagnozowanie, informowanie, edukacja, profilaktyka;
- interwencyjny: opieka i terapia,

–wspierający: poradnictwo, terapia i inne,

–korekcyjno-edukacyjny.

Program wskazuje założenia i adresatów działań, wymienia wskaźniki ewaluacji, realizatorów, przewidywane efekty. Zawiera również podstawy teoretyczne zjawiska przemocy w rodzinie i przepisy prawne.

I. PODSTAWY PRAWNE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

•Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 2018 ze zm.)

•Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.)

•Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821 ze zm)

•Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.)

•Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050)

•Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020r., poz. 713 ze zm.)

•Ustawa z dnia 25 lutego 1945 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020, poz. 1359 ze zm.)

•Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020, poz. 1444 ze zm.)

•Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.)

•Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245)

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **przemoc** to:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm)), a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca), w szczególności narażające te osoby

na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które występuje na całym świecie. Najczęściej dotyka ona najsłabszych, którzy nie potrafią sami się obronić, przede wszystkim kobiety i dzieci. Przemoc ta jest tym bardziej dotkliwa, ponieważ pochodzi od osób najbliższych, które powinny obdarowywać miłością i gwarantować poczucie bezpieczeństwa.

Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Merlibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: *„każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”*.

kreślenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i starsze. Jest to szczególnie widoczne, gdy zmienia się proporcja sił między nimi a agresorem na ich niekorzyść.

Przemoc domowa:

- jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
- narusza prawa i dobra osobiste ofiary – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku;
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczną, obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne.
2. Przemoc psychiczną, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych.
3. Przemoc seksualną, działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia.
4. Przemoc ekonomiczną, dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.
5. Zaniedbanie – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Każdej z wymienionych rodzajów przemocy towarzyszą charakterystyczne jej formy.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy
przemoc psychiczna	poniżanie, naśmiewanie się z poglądów, pochodzenia, religii, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb
przemoc seksualna	sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych
przemoc ekonomiczna	niezaspakajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia

Zjawisko przemocy w rodzinie występuje w pewnych cyklach:

1. **Faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,
2. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać ciężkich czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych,
3. **Faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Skutki przemocy

Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie to nie tylko ukazanie jej przyczyn, definicji oraz form występowania, ale również wskazanie na jej główne skutki. Do najczęstszych skutków stosowania przemocy w rodzinie zaliczyć należy skutki o charakterze indywidualnym, społecznym oraz ekonomicznym.

1. Skutki indywidualne

Osoby uwiękane w przemoc, a więc ofiary przemocy oraz jej sprawcy ponoszą skutki o charakterze indywidualnym. Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub depresji, mogą doznać urazów fizycznych, trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą też być zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, ubóstwo, bezdomność, konflikty z prawem.

2. Skutki społeczne

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające.

Część dzieci, zwłaszcza chłopców identyfikuje się ze sprawcą i przenosi agresywne zachowania na innych – zarówno dorosłych jak i rówieśników. Takim oto sposobem poszerza się liczba osób pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica. Wobec czego krąg osób dotkniętych przemocą przenosi się również na następne pokolenia.

III. PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania

problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

IV. ZADANIA SŁUŻB POWOŁANYCH DO REALIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej już od 2005 roku realizował zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w ramach Przasnyskiej Koalicji na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Przasnyski system przeciwdziałania temu zjawisku został uznany za modelowy, czego wyrazem było otrzymanie w grudniu 2011 roku Samorządowego Lidera Zarządzania 2011 Usługi Społeczne w kategorii pomoc społeczna.

W związku z wejściem w życie w roku 2010 nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245) należało prowadzone wcześniej działania zmodyfikować zgodnie z zapisami zawartymi w obydwu aktach prawnych.

Realizując zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, we wrześniu 2011 roku powołany został zarządzeniem Burmistrza Przasnysza 16-osobowy Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy. W skład Zespołu weszli przedstawiciele policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia i kuratorzy sądowi. Zespół, w zmienianym osobowo składzie, funkcjonuje cały czas.

Efekty Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowanego w latach 2016-2020 są następujące:

- Opracowanie metod współpracy pomiędzy członkami Zespołu Interdyscyplinarnego

- Profesjonalizacja działań pracowników policji i pomocy społecznej - wspólne, prowadzone co najmniej raz w miesiącu monitoringi rodzin doświadczających przemocy
- Doskonalenie zawodowe członków Zespołu Interdyscyplinarnego poprzez uczestnictwo (przynajmniej raz w roku) w szkoleniach, seminariach i konferencjach dotyczących problematyki przemocy. Organizowane superwizji przez zewnętrznego superwizora.
- Wprowadzenie do szkolnych programów profilaktyki treści dotyczących przemocy rówieśniczej i przemocy w rodzinie. Zajęcia z tej tematyki realizowane są zarówno przez wychowawców jak i szkolnych pedagogów na lekcjach wychowawczych. Ponadto, szkoła zleca prowadzenie zajęć edukatorom zewnętrznym, finansując działania środkami otrzymanymi z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- W roku 2009 w ramach projektu „Przasnysz bez przemocy” powołany został Ośrodek Pomocy Kryzysowej świadczący pomoc i wsparcie dla rodzin doświadczających przemocy. Ośrodek funkcjonuje nieprzerwanie i zapewnia:
 - ✓ terapię indywidualną dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
 - ✓ grupę korekcyjno-edukacyjną dla sprawców przemocy w rodzinie,
 - ✓ diagnozę sytuacji dzieci w rodzinie dotkniętej przemocą,
 - ✓ poradnictwo psychologiczne i prawne.

Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w Ośrodku Pomocy Kryzysowej w 2019 r. wyglądało następująco:

- poradnictwo prawne – 30 osób
- poradnictwo rodzinne – 41 osób
- poradnictwo psychologiczne – 98 indywidualnych sesji

Dobrze funkcjonujący system przeciwdziałania przemocy w rodzinie powoduje, że członkowie Przasnyskiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nieustannie dokładają starań zmierzających do dotarcia do jak największej liczby rodzin nie tylko dotkniętych przemocą ale również zagrożonych zjawiskiem przemocy. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu w 2017 roku realizował projekt w ramach Programu Osłonowego – Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W ramach powyższego projektu odbyły się zajęcia edukacyjne dla osób zagrożonych przemocą i doświadczających przemocy. Zostały również opracowane i wydrukowane ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie oraz przasnyskiego systemu przeciwdziałania przemocy.

Z uwagi na uwarunkowania prawne, możliwości działania oraz możliwości bezpośredniego kontaktu z osobami doświadczającymi przemocy oraz stosującymi przemoc, ciężar większości zadań spoczywa na przedstawicielach policji i pomocy społecznej.

Poniżej podano zadania dla pracowników pomocy społecznej oraz funkcjonariuszy policji podejmujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

W ramach procedury „Niebieskiej Karty” pracownik socjalny **jednostki organizacyjnej pomocy społecznej**:

- 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 2) udziela kompleksowych informacji o:
 - a) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - b) formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 4) zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury **funkcjonariusz Policji**:

- 1) udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy;
- 2) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z

zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;

4) przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;

5) przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;

6) podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

V. ROZMIARY PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, którego skalę trudno określić w bezpośrednich badaniach społecznych, co uniemożliwia określenie rzeczywistego jej obrazu i charakteru. Wpływ na to mają przede wszystkim czynniki indywidualne dotyczące osób dotkniętych przemocą w rodzinie, niechętnie ujawniających swoje doświadczenie krzywdy doznanej od najbliższych, ale również czynniki kulturowe i społeczne. Trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy w rodzinie nie tylko na poziomie ogólnopolskim, ale również i lokalnym (dla miasta Przasnysza). Związane jest to przede wszystkim z wielością danych zbieranych przez różnorodne instytucje pośrednio i bezpośrednio analizujące przypadki stosowania przemocy w rodzinie, jak również przez charakter danych (inne są dane pochodzące z procedury Niebieskiej Karty, inne z sądów rejonowych czy prokuratury rejonowej). Trudność w jednoznacznym określeniu rozmiarów zjawiska związana jest również z faktem stosowania przez instytucje różnorodnych typologii i klasyfikacji zbieranych danych. Mając na uwadze fakt braku możliwości porównywania danych dotyczących skali przemocy w rodzinie poniżej przedstawiono skalę zjawiska przemocy w ujęciu ogólnopolskim i lokalnym

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w mieście Przasnysz

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Mieście Przasnysz została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane i statystyki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych znajdujących się w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przasnyszu wynika, że z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w 2018 roku skorzystało 7 rodzin, natomiast w 2019 roku aż 21 rodzin. Powyższe dane pokazują, że problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem stale narastającym. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że w związku z prowadzonymi kampaniami społecznymi dotyczącymi przemocy w rodzinie oraz dobrze rozwiniętego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Przasnysz coraz więcej osób mówi o dotykającym ich problemie jakim jest zjawisko przemocy w rodzinie.

Tabela nr 1. Rozmiary zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu przasnyskiego dane Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

	2018	2019	2020
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą – ogółem, w tym:	136	116	140
Kobiety	126	101	115
Mężczyźni	9	11	16
Małoletni do 18 lat	1	4	9
Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych ogółem	72	73	75
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	70	78	115

Z danych policyjnych wynikają poniższe wnioski:

1. Przemocy w rodzinie najczęściej doświadczają kobiety. Z analizy danych ilościowych jednoznacznie wynika, że kobiety w 2020 r. stanowiły 82 % ogółu osób doświadczających przemocy. Warto wskazać, że z roku na rok obserwuje się wzrost odsetka mężczyzn, którzy stali się ofiarami przemocy w rodzinie (wzrost z 6,6 % w 2018 roku do 11,4 % w 2020 roku)
2. Na podobnym, wysokim poziomie utrzymuje się liczba zatrzymanych przez policję sprawców przemocy domowej, co stanowi ponad 50 % ogółu sprawców przemocy.
3. Przemoc w rodzinie związana jest z występowaniem problemu alkoholowego. Policyjne dane wskazują, że w roku 2020 ponad 82 % wszystkich sprawców przemocy w rodzinie dokonywało aktów przemocy będąc pod wpływem napojów alkoholowych. Analizując dane

za lata 2018-2020 wyraźnie widać tendencję wzrostową dotyczącą ilości sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu.

4. Znacząco wzrosła w 2020 r liczba osób małoletnich będących ofiarami przemocy. Zapewne jest to efektem wiosennego i jesiennego lockdownu, w czasie którego wiele osób, w tym dzieci pozostawało w domach. Według danych ogólnopolskich pandemia wycisnęła istotne piętno na relacjach rodzinnych powodując wzrost w rodzin ze zdiagnozowaną przemocą domową.

Pracę Zespołu Interdyscyplinarnego, a przede wszystkim powoływanych z jego składu grup roboczych, które bezpośrednio pracują z osobami doznającymi przemocy jak i stosującymi przemoc oddaje poniższe zestawienie.

Tabela nr 2. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2020

Lata	Niebieskie Karty wszczęte	Niebieskie Karty zakończone	Liczba rodzin w monitoringu	Spotkania grup roboczych
2017	41	59	95	140
2018	35	23	75	124
2019	41	46	87	117
2020	33	30	56	36

Dane: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy

Analizując dane zawarte w tabeli nasuwa się kilka uwag:

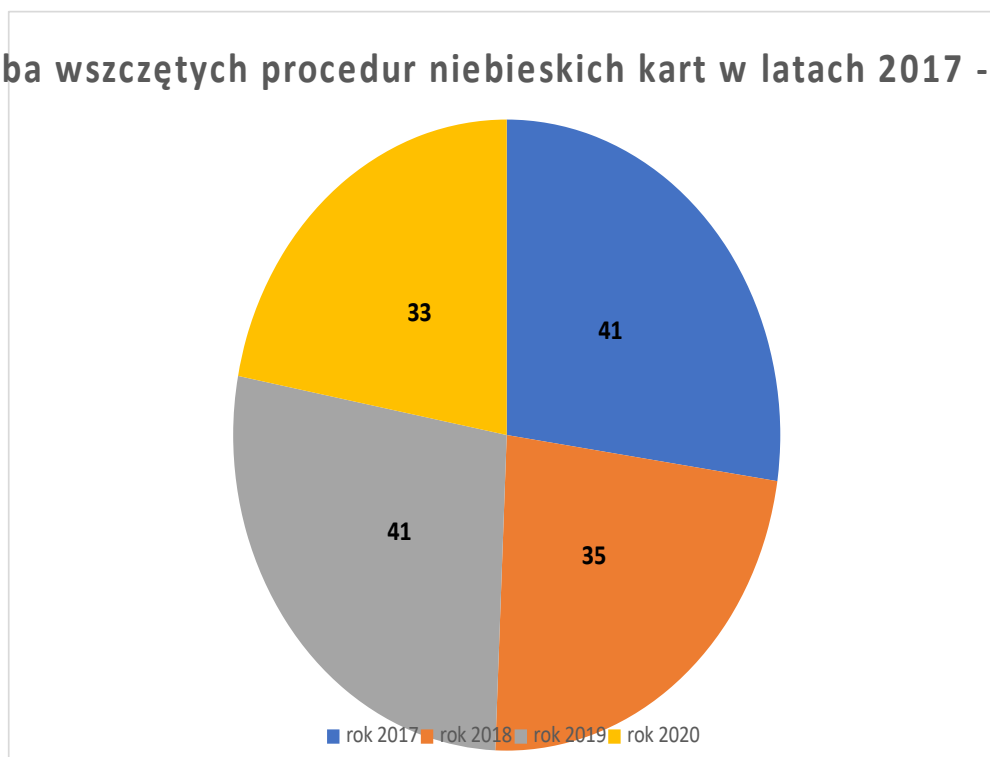
- Liczba zakładanych Niebieskich Kart utrzymuje się na podobnym poziomie od 2017 roku. Wnioskować zatem należy, że zahamowana została tendencja wzrostowa w zakresie przemocy w rodzinie. Spadki w kolejnych latach nie są jednak trwałym zjawiskiem, gdyż w następnym latach wzrasta skala przemocy. Duży wpływ na ujawnianie zjawiska przemocy domowej mają kampanie społeczne, akcje medialne, informacje prasowe i telewizyjne zdecydowanie potępiające stosowanie przemocy ale też uświadamiające, że na przemoc w rodzinie nie należy się godzić.
- Ważną informacją jest znaczna liczba rodzin w monitoringu. Comiesięczny (lub częstszy) monitoring rodzin z problemem przemocy, prowadzony w miejscu zamieszkania przez pracownika socjalnego i policjanta (dzielnicowego) ma na celu ustalenie aktualnej sytuacji w rodzinie, wsparcie osoby doświadczającej przemocy oraz interwencyjne oddziaływanie na osobę, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc.

- Zdecydowanego wyjaśnienia wymagają dane dotyczące 2020 roku, gdzie w każdej pozycji odnotowujemy spadek. Jest to efektem panującej od marca 2020 r. pandemii COVID 19, która bardzo ograniczyła działania i aktywność zespołów roboczych. Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej monitoring rodzin, w których prowadzona była procedura „Niebieskiej Karty” odbywał się telefonicznie. W miejscu zamieszkania odbywały się jedynie interwencje policyjne.

W analizowanym okresie żadna z osób doświadczających przemocy nie została umieszczona w ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Nie było również przypadku odebrania dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z prowadzoną procedurą „Niebieskiej Karty”

Na podstawie zestawienia statystycznego Zespołu Interdyscyplinarnego d.s. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, wynika że w okresie od 2017r. do 2020r. liczba procedur „Niebieskiej Karty” prezentowała się w następujący sposób.

Liczba wszczętych procedur niebieskich kart w latach 2017 -2020

Dane: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu

Istotne jest, że procedura Niebieskich Kart w większości przypadków uruchamiane są przez Komendę Powiatową Policji w Przasnyszu. Poniżej zaprezentowano liczbę procedur wszczynanych przez poszczególne instytucje:

Tabela nr 3. Instytucje wszczynające procedurę Niebieskiej Karty w latach 2016-2020

	2018	2019	2020
<i>Pomoc Społeczna</i>	6	2	2
<i>Komenda Policji</i>	29	38	31
<i>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	0	1	0
<i>Placówki Oświatowe</i>	0	0	0
<i>Służba Zdrowia</i>	0	0	0

Dane: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu

Z danych zaprezentowanych w powyższym zestawieniu wynika, że liczba procedur Niebieskich Kart wszczynanych przez Powiatową Komendę Policji w Przasnyszu jest liczbą dominującą w porównaniu do innych instytucji. Na uwagę zasługuje fakt, że procedury te wszczynane były w większości podczas interwencji policji a sprawcy przemocy znajdowali się pod wpływem alkoholu, co wskazuje, że alkohol jest jedną z głównych przyczyn diagnozowania przemocy.

Dokonano również charakterystyki ofiar przemocy domowej. Poniżej zaprezentowano dane dotyczące ofiar przemocy domowej z podziałem na płeć.

Tabela nr 4. Charakterystyka ofiar przemocy domowej

	2018	2019	2020
<i>Kobiety</i>	30	37	29
<i>Mężczyźni</i>	4	4	4
<i>Małoletnie dzieci</i>	2	3	0

Dane: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu

Zdecydowanie większy odsetek ofiar przemocy stanowią kobiety. Dane te potwierdzają ogólnopolską regułę. Wobec powyższego należy podejmować aktywne działania by ofiary przemocy domowej nie doświadczały lęku, cierpienia, bezsilności, przygnębienia i rozpacz, i nie podlegały długotrwałemu procesowi niszczącego stresu i zagrożenia.

W ok. 50% rodzin, w których diagnozuje się problem przemocy wychowują się małe dzieci. Przemoc wobec dzieci niesie ze sobą dramatyczne skutki zarówno bezpośrednie, jak też

dalekosiężne, często niewidoczne w pierwszym kontakcie, a jednak prowadzące do stopniowej dezorganizacji psychiki i uniemożliwiające właściwe funkcjonowanie małoletnich ofiar w przyszłości. Potencjał z jakim dziecko przychodzi na świat może zostać zniszczony, a zaburzenia i zakłócenia w zdrowiu i rozwoju fizycznym oraz psychicznym mogą być nieodwracalne.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są:

1. Ofiary przemocy w rodzinie

- a) dzieci,
- b) współmałżonkowie lub partnerzy,
- c) osoby w wieku senioralnym,
- d) osoby niepełnosprawne pozostające w zależności od sprawcy,

2. Sprawcy przemocy w rodzinie,

3. Świadkowie przemocy w rodzinie,

4. Przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w razie wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie,

5. Społeczność lokalna.

VII. ZAŁOŻENIA OGÓLNE PROGRAMU

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu mają służyć ochronie rodzin zagrożonych przemocą oraz poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy. Aby skutecznie zapobiegać problemowi przemocy i niwelować patologiczne zachowania przemocowe należy zbudować wielopoziomowy, spójny system pomocy dla rodzin uwikłanych w przemoc, którego fundamentem będzie aktywizacja zasobów lokalnych a przede wszystkim łatwiejszy dostęp do specjalistów.

Podstawowym celem Programu jest *zmiana zachowań i postaw ofiar przemocy oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc, a także zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.*

CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych i doświadczających przemocy.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizowanie poniżej wskazanych celów operacyjnych:

1. Zwiększenie dostępności i skuteczności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego.
3. Podwyższenie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Monitorowanie problemu przemocy w rodzinie i skuteczności działań.

Cele szczegółowe, działania, wskaźniki i realizatorzy działań

Cel szczegółowy	Działanie	Wskaźnik realizacji	Realizatorzy
1. Zwiększenie dostępności i skuteczności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Działania interwencyjne mające na celu zatrzymanie przemocy	Ilość założonych Niebieskich Kart	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki ochrony zdrowia
	2. Monitorowanie rodzin dotkniętych przemocą.	Liczba rodzin	Policjanci, pracownicy socjalni
	3. Opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy z osobą doświadczającą przemocy	Ilość opracowanych planów	Zespół Interdyscyplinarny, grupy robocze
	4. Prowadzenie Ośrodka Pomocy Kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej - działania terapeutyczne wobec osób doświadczających przemocy	Ilość godzin konsultacji Liczba osób	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – konsultanci (psycholog, pedagog, terapeuci ds. uzależnień i przemocy w rodzinie)
	5. Udzielanie bezpłatnych porad prawnych ofiarom przemocy domowej	Liczba osób	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - prawnik
	6. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez programy korekcyjno - edukacyjne	Liczba osób	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – terapeuta ds. uzależnień i przemocy w rodzinie
	7. Współpraca z instytucjami prowadzącymi ośrodki	Liczba skierowanych	Zespół Interdyscyplinarny,

	wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	osób	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Systematyczna edukacja środowiska	1. Realizacja programów edukacyjnych – skierowanych do dzieci i młodzieży	Ilość zrealizowanych programów Liczba uczestników	Policja, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
	2. Rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy oraz informacji o lokalnym systemie przeciwdziałania przemocy	Ilość ulotek, broszur	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja
	3. Publikowanie na stronach internetowych Urzędu Miasta i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz zamieszczanie w lokalnej prasie informacji o instytucjach i organizacjach pomagających ofiarom przemocy	Ilość informacji zamieszczonych na stronach internetowych i w prasie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Policja
	4. Działania informacyjno – edukacyjne adresowane do społeczności lokalnej – kampanie społeczne, konferencje, seminaria.	Ilość kampanii, konferencji, seminariów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Podwyższenie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	1. Przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla przedstawicieli służb i instytucji zaangażowanych w realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (min. 1 raz w roku)	Ilość szkoleń Liczba osób przeszkolonych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, Policja, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki służby zdrowia, kuratorzy
	2. Organizowanie superwizji dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego (raz na kwartał)	Ilość spotkań superwizyjnych Liczba osób uczestniczących	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny
4. Monitorowanie problemu przemocy w rodzinie i skuteczności działań	1. Kontynuacja pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (min. raz na kwartał)	Ilość spotkań Ilość powołanych grup roboczych	Zespół Interdyscyplinarny
	2. Rokroczna analiza ilościowa i jakościowa	Ilość analiz	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,

	występowania problemu przemocy w mieście Przasnysz		Zespół Interdyscyplinarny
--	--	--	---------------------------

VIII.SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU

Monitorowaniem realizacji Programu będzie się zajmował Zespół Interdyscyplinarny, powołany zarządzeniem Burmistrza Przasnysza. ZI spotyka się minimum raz w kwartale. Podczas posiedzeń Zespołu będzie omawiana bieżąca działalność grup roboczych oraz realizacja celów programu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej będzie również analizował realizację Programu poprzez opracowywanie sprawozdań (kwartalnych, półrocznych i rocznych) dla Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz dla innych uprawnionych podmiotów.

IX.ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Głównym źródłem finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą środki miasta przekazane do dyspozycji Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Przasnyszu przeznaczone na działania wyszczególnione w Programie. Dodatkowo, niektóre działania z zakresu przeciwdziałania przemocy będą realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Część zadań realizowana będzie w ramach środków pozostających w dyspozycji poszczególnych jednostek i służb, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przewiduje się również możliwość współudziału w finansowaniu Programu środków z budżetu państwa pozyskanych w drodze konkursowej oraz innych środków zewnętrznych.